

Aleg 181

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z czynności krajowego biura poboru opłaty szynkarskiej i opłaty konsumcyjnej od piwa.

Wysoki Sejmie!

W sprawozdaniu swem z dnia 20. marca 1913 LW. 47.142/1913 (Al. 1.071) przedstawił Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wyniki działalności krajowego biura poboru opłaty szynkarskiej i opłaty konsumcyjnej od piwa w pierwszym roku obowiązywania ustawy krajowej z dnia 20. grudnia 1905, zaprowadzającej pobór opłaty szynkarskiej.

Gdy jednak sprawozdanie to nie przyszło wcale pod obrady Wysokiego Sejmu, wydało się Wydziałowi krajowemu wskazanem, ważniejsze, a dla aktualności sprawy niezbędne ustępy z niego obecnie powtórzyć, aby tym sposobem dać całokształt działalności na tem polu.

Opłatę szynkarską mają od 1. stycznia 1911 opłacać wszyscy, którzy w całym kraju, z wyjątkiem miast Lwowa i Krakowa trudnią się wyszynkiem, drobną sprzedażą lub drobnym handlem napojów wysokokowych, piwa, wina, miodu i napojów miodowych.

Dla wymierzenia opłaty ustanowione są powiatowe komisye szacunkowe, złożone z dwóch delegatów c. k. rządu, jednego delegata Wydziału krajowego i jednego delegata dotyczącej Izby handlowej, które corocznie pod przewodnictwem c. k. starostów, zbadawszy roczny obrót trunków w każdym przedsiębiorstwie i stosując odpowiednio do rentowności taryfę w ustawie podaną, wyznaczają dla każdego przedsiębiorstwa wysokość opłaty szynkarskiej na dany rok.

O ile przewodniczący komisji szacunkowej względnie delegat Wydziału krajowego nie wniósł do krajowej komisji apelacyjnej odwołania, opłata przez komisję szacunkową wyznaczona zostaje przez krajowe biuro poboru tej opłaty przypisaną przedsiębiorstwu do uiszczenia w 4 ratach kwartalnych.

W wypadkach zaś odwołania do komisji apelacyjnej przypis opłaty następuje po rozstrzygnięciu odwołania przez komisję apelacyjną, złożoną z 3 radców Namiestnictwa, 2 starszych radców krajowej Dyrekcyi skarbu, 2 radców wyższego sądu krajowego, 2 członków Wydziału krajowego i 3 delegatów Izb handlowych. Komisji przewodniczy Marszałek krajowy.

Przeciw nakazom zapłaty przysługuje opodatkowanym prawo wnoszenia rekursu do krajowej komisji apelacyjnej w nieprzekraczalnym czternastodniowym terminie na ręce dotyczącego c. k. Starostwa, które bada zarzuty w rekursach podnie-

sione przy pomocy meżów zaufania i rezultaty badania wraz z rekursami i odpowiednimi wnioskami przedkłada komisji apelacyjnej do ostatecznego dalszym środkiem prawnym nie ulegającego rozstrzygnięcia.

Przedsiębiorstw wszelkiego rodzaju, a więc wyszynków, drobnych sprzedaży i drobnych handli zgłoszono w r. 1911 do wymiaru 23.946 w 81 powiatach politycznych i 30 miastach, objętych ustawą gminną z dnia 13. marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 24 (Biała, Bochnia, Brody, Brzeżany, Buczacz, Drohobycz, Gorlice, Gródek jagielloński, Jarosław, Jasło, Jaworów, Kołomyja, Krosno, Nowy Sącz, Podgórze, Przemyśl, Rzeszów, Sambor, Sanok, Śniatyn, Sokal, Stanisławów, Stryj, Tarnopol, Tarnów, Trembowla, Wadowice, Wieliczka, Złoczów, Żółkiew.

Przedsiębiorstwom tym wymierzono i przypisano, a mianowicie:

w 81 powiatach (bez 30 miast	9,268.877 K
w 30 miastach	2.540.973 „
Razem	<u>11,809.850 K</u>

Przeciwko wymiarowi wniosło 15 980 przedsiębiorców rekursy, które komisja apelacyjna w ciągu miesięcy kwietnia do września 1911, najpierw w podkomitetach, a następnie na plenarnych posiedzeniach załatwiła, obniżając pierwotny wymiar:

w 81 powiatach o	1,273.116 K
w 30 miastach o	685.810 „
Razem o	<u>1,958.926 K</u>

Procentowo wynosi to obniżenie pierwotnego wymiaru:

w 81 powiatach	13·7%
w 30 miastach	26·9%

to znaczy, że krajowa komisja apelacyjna rozstrzygając rekursy przyznała miastom dwa razy tak wielki opust, jak gminom i małym miasteczkom.

Z pierwotnego tedy wymiaru na rok 1911 w kwocie	11,809.850 K
po uwzględnieniu obniżenia przez komisję apelacyjną w kwocie	<u>1,958.926 „</u>
pozostało przypisanych	9,850.924 K

Wskutek zupełnego lub częściowego zaniechania prowadzenia przedsiębiorstwa, tudzież wskutek przejścia z jednego rodzaju przemysłu w drugi (z wyszynku na drobną sprzedaż lub drobny handel i odwrotnie) odpisano *pro rata* 845.272 K tak, że ostateczny przypis na rok 1911 wyniósł 9,005.653 „

Na poczet tego przypisu wpłynęło w roku przedmiotowym 6,604.269 K a nieściągnięta reszta 2,401.383 K pozostała jako zaległość czynna do ściągnięcia w ciągu następnego roku. Kwota ściągnięta przedstawia 74% przypisu

W r. 1912 wzrosła ilość przedsiębiorstw, podlegających opłacie szynkarskiej i przekroczyła 24.000, gdyż władze polityczne zgodnie z postanowieniami ustawy poczęły podciągać pod opodatkowanie pokątnych szynkarzy, którym udowodniono uprawianie tego przedsiębiorstwa.

Liczba powiatów politycznych wzrosła o 1, gdyż utworzone starostwo w Radziechowie z dwóch okręgów sądowych, wyłączonych z powiatu kamioneckiego i brodzkiego.

Na podstawie wymiarów, dokonanych przez powiatowe komisje szacunkowe, przypisano opłatę przedsiębiorstwom szynkarskim

w 82 powiatach w kwocie	8,813.324 K
w 30 miastach	<u>1,926.051 „</u>
razem w kwocie	10,739.375 K

Wskutek rekursów, wniesionych przez przeszło 16.000 opodatkowanych, obniżyła krajowa komisya apelacyjna pierwotne wymiary

w 82 powiatach do kwoty . 7,976.884 K

w 30 miastach „ . 1,695.876 „

zniżając zatem pierwotny wymiar ogółem o 10⁰/₀, w szczególności w powiatach o 9⁰/₀, w miastach o 11⁰/₀.

Wskutek zupełnego lub częściowego zaniechania przedsiębiorstwa odpisano

w powiatach 754.020 K

w miastach 128.855 „

razem 882.875 K

tak, że ostateczny przypis na r. 1912 wyniósł 8.789.885 K.

Doliczając do tego przypisu zaległość czynną z roku 1911 wyżej wykazaną w kwocie 2,401.383 K otrzymano się całą należność w r. 1912 w kwocie 11,191.268 K.

Na poczet tej należności zdołano w ciągu roku przedmiotowego mimo energicznego prowadzenia egzekucyi ściągnąć tylko 5,467.089 K, zatem w stosunku do należności 49⁰/₀.

Sądząc po dotychczasowych wynikach roku 1913, stan ten ulegnie w r. 1913 tylko nieznacznemu polepszeniu mimo, że użyto wszelkich środków egzekucyjnych, aby tak zaległość, jak i bieżące należności wydobyć.

Prócz fatalnego położenia ekonomicznego i gospodarczego, w jakim się cały kraj w ciągu ostatnich dwóch lat znalazł, a co naturalnie musiało się odbić także i na wpływach z opłaty szynkarzkiej, są zdaniem Wydziału krajowego inne jeszcze powody, które wprawdzie z biegiem czasu i przy niestabniającej energii w ściąganiu należności dadzą się usunąć, które jednak w pierwszych latach w wysokiej mierze przyczyniły się do tego, że efekt finansowy pozostał daleko poza obliczeniem, opartem na pozytywnych danych.

Jednym z tych powodów i może najważniejszym była zasada, którą się wyłącznie kierowano przy udzielaniu koncesyj, mianowicie, aby je nadawać ekonomicznie najslabszym.

Obdzieleni koncesjami zrozumieli jednak tę humanitarną zasadę w ten sposób, że skoro oni najbiedniejsi pomiędzy kandydatami otrzymali uprawnienie, to z pewnością w tym celu, aby mieć wyłączne źródło dla utrzymania siebie i licznej rodziny tudzież w najlepszym razie dla ubierania choćby skromnego dobytku, a nie zaś, aby jakiegokolwiek z tego tytułu ponosić ciężary. I to przekonanie tak się głęboko zakorzeniło, że nawet ci z pomiędzy koncesyonaryuszy, którzy wyjątkowo posiadali jaki nieruchomy mająteczek, przenosili go z chwilą otrzymania koncesyi na jednego z bliższych lub dalszych członków rodziny, byle tylko nie być pod tym względem gorszymi od tych pierwszych, którzy nie posiadają i tem samem nie mają obawy przed egzekwowaniem zaległej opłaty.

Zarządzone zajmowanie koncesyi w drodze egzekucyi sądowej i sądowe ich wydzierzawianie najwyżej ofiarującym osłabiło znacznie powyższe przekonania i wprowadziło już nieco otrzeźwienia w obalamucone umysły; że jednak egzekucyjne zajmowanie i wydzierzawianie tytułu koncesyi stopniowo da się przeprowadzić zwłaszcza, że i sprawność sądów tylko do pewnej granicy jest możliwą, musi z natury rzeczy upłynąć jeszcze dłuższy przeciąg czasu, nim na tem polu zapanują normalne stosunki i wykorzeni się mylne przekonanie, że z wykonywaniem uprawnienia szynkarzkiego nie są połączone żadne obowiązki wobec funduszu krajowego.

Drugim niemniej od poprzedniego ważnym powodem jest niebywały rozrost pokątnego szynkarstwa, które przedsiębiorstwom koncesyonowanym robi konkurencyę, uniemożliwiającą wprost prowadzenie szynków. Mimo uznania godnej energii,

jaka krajowa władza polityczna rozwinęła w celu wytępienia pokątnych szynkarzy, rzecz sama choć znacznie już zmniejszona nie zniknie jeszcze prędko, albowiem przepisy ustawy przemysłowej nie dają dość skutecznej broni ku szybkiemu zwalczaniu tego zła.

Natomiast wśród kół bezpośrednio interesowanych i sfer do nich zbliżonych upatruje się całą winę w ustawie samej i w licznych petycyach do Wys. Sejmu wnoszonych, tudzież w memoryałach Wydziałowi krajowemu przedkładanych żąda się zniesienia tej ustawy, a oparcia poboru opłaty na zupełnie innych podstawach. Już w zeszłorocznem sprawozdaniu nadmienił Wydział krajowy, że pragnąc mieć pozytywną podstawę do ewentualnego zaprojektowania noweli postanowił zasięgnąć przede wszystkim opinii kół fachowych, któreby na podstawie konkretnych faktów wskazały, czy w ogóle i w jakim kierunku należałoby obowiązującą ustawę zmienić. W ankiecie w tym celu przez Wydział krajowy zwołanej, a złożonej z reprezentantów krajowego stowarzyszenia gospodnio-szynkarskiego, delegatów izb handlowych i przemysłowych, delegata centralnego związku fabrycznego, oraz reprezentantów c. k. rządu, ujawniły się trzy zdania:

jedno, aby obecnie obowiązującą ustawę o opłatach szynkarskich uchylić, a natomiast drogą ustawy zaprowadzić pobór opłaty konsumcyjnej od spirytusu, tudzież podwyższyć dotychczasową opłatę od wina;

drugie, aby w obowiązującej ustawie poczynić zmiany w kierunku rozszerzenia składu komisji szacunkowych i komisji apelacyjnej, tudzież w kierunku ujednostajnienia taryfy; wreszcie

trzecie, aby w miejsce dotychczasowego sposobu wymierzania opłaty drogą szacunku wprowadzić na wzór węgierski opłatę klasową. Zaprojektowanie odnośnej ustawy zastrzegła sobie Izba handlowa i przemysłowa lwowska, dotąd jednak nie przedłożyła go Wydziałowi krajowemu.

Co do pierwszego zdania, aby w miejsce opłaty szynkarskiej wprowadzić opłatę spożywczą od spirytusu, Wydział krajowy zwracał uwagę na poważne przeszkody, jakieby się wyłoniły przy uzyskaniu sankcyi dla tego rodzaju ustawy. Obecnie bowiem obowiązująca ustawa, przewidziana jeszcze ustawą z r. 1889 o zniesieniu prawa propinacyjnego, nakłada wyłącznie i jedynie na przedsiębiorstwa szynkarskie opłatę na rzecz skarbu krajowego, wprowadzenie zaś w to miejsce opłaty spożywczej przerzuciłoby ten ciężar na wszystkich bez wyjątku konsumentów spirytusu. Nadto zaś ustawa państwowa, przekazująca krajom udział w dochodach z podwyższonego podatku od spirytusu, postanawia, że tylko te kraje mogą partycypować w zwiększonych dochodach, które wcale nie mają krajowej opłaty konsumcyjnej, ani też jej nie zaprowadzą.

Mimo to jednak Wydział krajowy i drogą pisemną i osobiście przez podpisanego sprawozdawcę rokował z władzami centralnemi o wprowadzenie opłaty konsumcyjnej w miejsce opłaty od wyszynku; rokowania te jednak dały wynik ujemny z powodów, które Wydział krajowy wyżej przytoczył.

Natomiast rokowania o zmianę niektórych postanowień obowiązującej ustawy w duchu żądań, objawionych na ankiecie, do których to rokowań przyłączył się Wydział krajowy bukowiński (ustawa bukowińska jest identyczna z galicyjską), prowadzone w październiku i grudniu w Ministerstwie skarbu mają być w ciągu bieżącego miesiąca ostatecznie ukończone.

Wynik tych rokowań, wraz z odnośnemi wnioskami przedstawi Wydział krajowy w najbliższem sprawozdaniu o tym przedmiocie.

W roku 1911, pierwszym po wygaśnięciu prawa propinacyi, było 92 browarów czynnych, które w ciągu roku (od $\frac{1}{10}$ 1910 do $\frac{3}{9}$ 1911) wyprodukowały 1,583.298 hl.

W następnym roku 1912 zmniejszyła się ilość browarów, gdyż 4 ubyło, ale produkcyja choć nieznacznie, bo o 8.567 hl. wzrosła i dosięgła 1,591.865 hl.

W roku 1913 ubyło jeszcze 4 browary, a produkcyja spadła o 287.541 hl. i wynosiła tylko 1,304.324 hl.

W odniesieniu do r. 1912 spadek ten przedstawia 18%, a powstały skutkiem tego ubytek w prelininowanych dochodach wyniesie $287.500 \times 8 = 2,300.000$ koron.

W ostatniem dziesięcioleciu roczna produkcyja piwa a tem samem i konsumcyja przedstawia się, jak następuje:

rok 1904	.	.	.	1,245.613	hl.
" 1905	.	.	.	1,265.328	"
" 1906	.	.	.	1,398.590	"
" 1907	.	.	.	1,425.247	"
" 1908	.	.	.	1,416.699	"
" 1909	.	.	.	1,333.462	"
" 1910	.	.	.	1,431.396	"
" 1911	.	.	.	1,583.298	"
" 1912	.	.	.	1,591.865	"
" 1913	.	.	.	1,304.324	"

Z tego zestawienia wynika, że produkcyja ubiegłego roku a tem samem i konsumcyja spadła poniżej produkcyi r. 1906, zatem produkcyi z przed 8 laty.

W zeszłorocznem sprawozdaniu Wydział krajowy nadmieniał, że dla uchronienia funduszu krajowego od strat, spowodowanych nierzetelnością importerów piwa pozakrajowego, czynił starania w Ministerstwie kolejowem o wydanie zarządzeń, aby stacye kolejowe nie wydawały z magazynów piwa adresatowi, dopóki tenże się nie wykaże poświadczeniem organu Wydziału krajowego, że przypadającą opłatę uiścił. Gdy jednak zarządzenie takie stałoby w sprzeczności z postanowieniami regulaminu kolejowego, któreby tedy należało w tym kierunku przedtem zmienić, Ministerstwo kolejowe doradziło, aby raczej zmienić względnie uzupełnić w tym kierunku ustawę krajową o poborze opłaty od piwa, a wtenczas odpadnie tem samem potrzeba zmieniania regulaminu kolejowego.

Jeżeliby rokowania o zmianę ustawy w tym kierunku zostały przed końcem bieżącej sesyi sejmowej ukończone, Wydział krajowy przedłoży jeszcze w ciągu jej projekt takiej zmiany Wys. Sejmowi.

Stwarzając krajowe biuro poboru opłaty szynkarskiej i wcielając doń istniejące od roku 1903 biuro poboru opłaty konsumcyjnej od piwa, upraszał Wydział krajowy w sprawozdaniu z dnia 12. września 1910 L. 108302 o wyznaczenie na razie dla tego biura 2 urzędników conceptowych i 2 urzędników rachunkowych w ten sposób, aby mu wolno było siły te przenieść do tego biura ze swego etatu, a opróżnione przez to posady w etacie obsadzić extra statum. Reszta sił w tym biurze zajętych ma być, podobnie jak to dotąd miało miejsce w biurze piwnem, w charakterze tymczasowym jako siły pomocnicze rachunkowe i manipulacyjne.

Ta ilość sił stale zajętych okazała się w pierwszym roku istnienia biura wystarczającą, atoli już następny rok wykazał, że do prawidłowego funkcjonowania biura ta ilość nie wystarczy. Normalne czynności wzrosły niepomiernie; liczba exhibitów do biura weszłych wzrosła z 24.000 w roku 1911 do 36.000 w roku 1912, a 51.656 w r. 1913, zatem wzrastała o 1.000 exhibitów miesięcznie, nadto należało sporządzić zamknięcie rachunków, a tem samem zamknąć przedtem 24.000 osobowych

kont, rozdzielonych w 111 księgach, wreszcie prowadzić przeciwko 12 000 dłużników egzekucyje sądowe i utrzymywać ich ewidencyje.

Stan ten siłą faktów zniewolił Wydział krajowy do zasilenia biura w dalsze stałe siły koncepcyjne i rachunkowe, gdyż zastój i mniej sprawne funkcyonowanie biura mogło się tylko dotkliwie odbić na dochodach, płynących z tych źródeł do skarbu krajowego.

Powiększenie sił ograniczyło się do najniezbędniejszej potrzeby, mianowicie w dziale koncepcyjnym o 4 koncepcistów i 2 praktykantów, a w dziale rachunkowym o 1 adjunkta, 1 oficyała i 2 asystentów.

Wnioski odpowiednie znajdują się w sprawozdaniu o preliminarzu budżetu krajowego na r. 1914 w rubr. II. poz. 21.

Skutkiem tego i skutkiem podwyższenia wynagrodzenia na tymczasowe siły pomocnicze wyniesie wydatek na cały personal biurowy 130.027 kor.

Mając na uwadze, że opłata szynkarska i opłata od piwa w roku 1912 przyniosła skarbowi krajowemu 14,278.000 kor., okaże się, że preliminowany koszt na administracyę przedstawia 0·90%.

W Czechach, dopóki istniało samo tylko biuro poboru opłaty od piwa, wynosił roczny wydatek na personal 272 000 kor., co przy dochodzie z tej opłaty w kwocie 14,000.000 kor. przedstawia 2%.

Corocznie przez Wys. Sejm w swoim ozasie uchwalany budżet funduszu promocyjnego obejmował przy dochodzie 8,500.000 kor., roczny wydatek na Dyrekeyę w kwocie 224.000 kor., przedstawiał zatem 2·63%.

Na Bukowinie, gdzie są analogiczne stosunki, gdyż tam istnieje pobór takiej samej opłaty szynkarskiej i opłaty od piwa, koszt utrzymania biura wynosi 54.571 kor., a dochód z tych źródeł 1,720.000 kor. Wydatek na biuro przedstawia zatem 3·23%.

Z tych kilku przykładowo naprowadzonych dat wynika, że preliminowany wydatek na krajowe biuro poboru opłat nie może uohodzić za wyrórowany.

Na podstawie powyższego przedstawienia Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o czynnościach krajowego biura poboru opłaty szynkarskiej i opłaty konsumcyjnej od piwa.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

Adam Gołuchowski w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Władysław Jahl w. r.

Członek Wydziału krajowego.